

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1869

Acta Ex Jacobo Malbrancq de Morinis, lib. IV cap. XXIV a.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70595](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70595)

ACTA

Ex Jacobo Malbrancq de Morinis,

lib. iv cap. xxiv a.

CAPUT UNICUM.

Sancti Vita et translatio
Monstrolium.

Prope Landerniam *b* Occasum versus palus est, ad quam nativam auram coepit Conoganus *c* e parentibus apprime nobilibus *d*. Verisimile est e cognato Germanorum coetu extitisse, quos diximus spretis mundi oblectamentis et coronis, Christi sanctiorem disciplinam amplexatos: quandoquidem et tempus et nativitatis locus et generis splendor consentiant: unde nostrorum Judoci et Winnoci imaginem solidis virtutibus in se expressit perfectissime *e*. Statim a teneris Deus prodidit, quantam in arborem evaderet hic surculus, cum brevi litterarum rudimentis imbutus *f*, coetaneos omnes longe anteiret. In puero nihil puerile, nihil ludicrum, nihil molle: facta dictave sapientissimos quosque ad congressum invitabant: qui si dilaudarent insolitum ea in ætate genium, non ipse extolli, ut nobilium moris est, sed declinare, atque uti assentatores flocci pendere.

2 Parente fit orbus, cum jam vernaret ævum. Aderant fortunæ lautissimæ, forma deusque corporis ac generis præcipuum: non deerat puella nobilis, quæ tantis responderet facultatibus: nihilominus ipse ratus sibi technas parari, se protinus sacro inseruit Ordini *g*, quo omnis præcinderetur terrena consecrandi materies. Hinc preces ingeminare, Eucharistico cibo se communire, egenis largissime subvenire, ære alieno laborantium nomina dissolvere, nudos integro indumento operire: sicque seipsum lubens fortunis exuebat, ut Christum indueret *h*. Paulo ætate maturior factus, cum aliorum affatim bono destinaretur, suo studere cogitavit amplius. Locum ab hominum strepitu semotum delegit, quo eremiticam vitam degeret, vitaretque popularem auram, quam nimium circumquaque ventilantem presentisecebat *i*.

3 Verum hic molestiore satanæ aura tentari coepit, *k* atque eos insultus perpeti, ut ad divinas suppetias fuerit confugiendum. Sciebat vero durioribus vitæ exercitamentis hostem illum superari. Nudo pane, aqua, herbarum radicibus, arborum fructibus, vigiliis: quæ omnia subsecivis diebus injunxit sibi nec quicquam tamen de nocturnis diurnisve precibus remittens. Non tegit eremus Conoganus, quo plus latitare studet, eo magis inlarescit per confluentem populorum multitudinem, qui corporis et animi malis medelam referunt præsentissimam. Corisopiti oportet conscendat sedem, quam per eos dies deseruerat episcopus: ea est unanimes vox populi, ea sunt primorum vota: quibus etsi invitatus acquiescat, ita tamen sedulo impositam provinciam obit, ut ad vitam actuosam omniumque salutem natus videatur *l*.

(a) Labbe, t. IV, Conc., col. 1087.

4 Cæcus quispiam inaudierat episcopum sacris operaturum manus abluisse. Petit obnixè quod in pollubrum e manibus ejus depulerat tradi *m* et impetrat: mox ut oculis applicuit, lumen recepit perjuvandum. Sed video in Conogano quidpiam Audomaro nostro persimile *n*. Ipso diluculo in templum suum concessit, evocata populi concione, ad quem per prolixum diei spatium verba habuit, cujusque pectus mirum in modum percipientia: dein cygneo concentu bonus senex sacris est operatus, quæ exceptit variorum agrorum frequens curatio. Meridianis tandem horis appetentibus, gravi succumbens lassitudine, spondæ se committere coactus est. Quod ut excitæ plebi innotuit, subitus incessit dolor, qui auctus est adhuc pejore nuntio. Fertur enim corporeæ lucis usuram, quam aliis ita potenter impertiebatur, omnino amisisse: et revera multis intervenientibus annis utroque orbe mansit excecatus *o*. Neque ideo vel levis obmurmurationis aura hominem affectit: quin potius Audomari nostri instar *p*, de caducæ lucis amissione gratatur sibi, ut intus commodius cœlesti perfruatur.

5 Cæcitatem subsecutus vehementis febris ardor: et appetente die, quo sciret sibi ea ægritudine soluto convasandum, corpus lecto proripit, atque ad ædem trahit, ubi coram ara principe prostratus, Christo Domino non sine uberibus lacrymis circumstantem populum commendat. Dein Christi Corpore et Sanguine seipsum refocillans, spondam repetit *q*. Obortæ omnibus lacrymæ, quibus valefecerat, suumque apud Omnipotentem presidium fuerat pollicitus. Vix dici potest quam sereno vultu, quanto cum jubilo vitæ exitum operiebatur. Egressa est anima *r* quasi exultabunda, quod inter angelorum choros sedem sibi paratam cerneret. De corpore vero certatum: nam cum, et merito, Corisopitensis clerus illud vindicaret sibi: parentes tamen et consanguinei, uti potentia et nobilitate valebant plurimum, suomet sacrario impetrarunt *s*: et tandem, uti dictum est, et Corisopitensibus et conterraneis ablatum ad Monstroliensenses commigravit *t*.

ANNOTATA.

a *Acceptit horum Actorum apographum Malbrancq opera P. Jacobi Bernardi Britannici Armorici, e Societate Jesu, depromptum ea MSS. ecclesiæ Corisopitensis monumentis, seu libro, quem Annalæum vocant: sed, num apographum id integre in Opus suum Malebrancus intulerit, ut dubitem, faciunt, quæ Actis præmittit, hæc verba: Pauca, ea laudato nempe apographo, subjiciam: porro non ita presse id secutus videtur, quin id suo accommodarit stylo, nonnullisque, uti ex infra annotandis liquebit, de suo auverit additamentis: quæ vero fuerit scriptoris ætas, neque edixit ille, neque est, unde coniciam. Recentior forte est auctore, quem Albertus le Grand vidit; sed, cum quædam apud Albertum omissa memoret, adminicula quædam, quibus ille caruit, præ oculis habuisse videtur.*

b *Britanniæ Minoris oppidum, indigenis Landerneau, quatuor leucis a Portu Brivate (le Port de Brest) dissitum: [nunc in Præfectura Finisterræ (Dépt du Finistère) cujus caput est Corisopitum (Quimper).]*

c *Conoganus, qui, uti n. 1 Comment. prædictum, et Guenegandus ac Guennucus, derivatum vocabulum est e lingua Armorica; qua guen e gan significat Albus est genitus: unde aliqui putant Albini nomen adhæsisse, quo venit in Concilio Venetiis Armoricis celebrato circa annum Christi 465(a):*

A imo et Venerandum, *cujus nomine*, quia ipse non cerneret, *Jocundinus presbyter subscripsit Concilio Turonico anni 461 (a legendum iidem putant Venecandum, quod quam proxime ad Guenegandum accedit. (Cfr Edit. recent. Alberti Le Grand p. 623. not. 1.) Ceterum presentia Sancti in iis Conciliis nec cum Albertina, nec cum Malbranciana chronologia conciliari potest. Vid. infr. not. r.)*

d Tales item perhibet fuisse le Grand, ac vicecomiti Leonensi (nescio cui) Guyomarco consanguinei vel affines; ex qua prosapia ortam scribit nobilem familiam de la Pallue prope Landternok; sed hæc Actis, quæ præ oculis habuit, Albertum de suo, nec fundate satis, adjectisse existimo.

e Hæc est Malebrancium conjectura, tum interpolatio: non sufficit eadem ætas, patria, generis splendor, similitudoque virtutis, ut ex eadem familia, qua SS. Judocus, Winnocus alique eorum fratres et sorores, numero licet bene multi fuisse dicantur, S. Conoganum ortum fuisse credamus. Colitur S. Judocus XIII Decembris, S. Winnocus VI Novembris.

f Si Alberto credimus, gymnasium Corisopitense a Grallone rege erectum septennis accessit; litteris humanioribus annos 6, Philosophiæ 2, Theologiæ 4 Landevenecensi in monasterio impendit: sed ista annorum partitio soli Alberto tribuenda videtur.

g Secundum Albertum quinquennio aulam incoluerat vicecomitis Leonensis Guyomarei, virtutumque suarum exemplo emendarat, cum ad sacros ordines animum appulit.

h Hæc secundum Acta ab Alberto edita in solo patrio la Pallue gesta sunt, relicta nimirum a S. Conogano Leonensi aula. Eo item loco sacellum condidit, in quo sacris operabatur quotidie.

i Quam tunc Minoris Britannici solitudinem adierit, Acta ab Alberto edita nihilo magis explicant.

k Tentationum, quibus a demone lacessitus fuit, Acta mox laudata etiam meminerunt; sed post relatam S. Conogani in monasterio Landevenecensi, in diocesi Corisopitensi e regione fere portus Brivatis seu Brestii cœnobio monachatum; de quo, quam ex Malebranco hic habes, Sancti ejusdem Vita altum tacet: unde metuo, ne et monachatus ille cæteris adnumerari debeat Alberti commentis. Miror, quid causæ sit, cur abbatis nomen, qui sacra veste S. Conoganum induerit, neque hic, neque alibi, quod sciam, expresserit;

C maxime vero cum in episcoporum Corisopitensium serie S. Conoganum jam episcopum una cum Winwaloeo, primo Landevenecensi abbate (de quo vide tom. I Martii (b).) Gradloni regis exequiis scribat interfuisse anno 405 ex Corisopitensi ea de re fragmento, nisi id habuerit fortasse suspectum: cæterum Landevenecenses monachi institutum Scoticum cum Benedictino commutarunt anno 818, qua de re videtis Ludovici im-

peratoris mandatum citatum supra num. 6. D

l Anno 403, uti Albertus censet: num recte, videbis Comm. prævium num. 12 et seqq.

m Discrimen hic, sed exiguum inter biographum utrumque occurrit. Albertus biographus cæci sanationem adscribit aquæ, qua usus fuerat S. Conoganus in ipso sacrificio immaculatam hostiam Deo oblaturus.

n Rursum Malebrancum de suo loquentem audire videor.

o Nihil hujusmodi habet Albertus: de S. Audomari cæcitate leges tom. III Septembris (c).

p Vide litt. n.

q Apud Albertum voluisse quidem sacris operari, sed id ne faceret, virium tenuitate impeditus fuisse legitur. Sacrosanctum vero Viaticum e manibus vicarii sui suscepisse. De S. Audomari, item cæci, simili obitu consulesis tom. Operis nostri ad litt. o citatum.

r Si Albertum audias, anno 456, die xv Octobris: quod ad diem S. Conogani emortualem attinet, Alberto his non moretur: at, cum Gradlonum, S. Gildam et S. Winwaloeum, quos sæculo vi jam longe proceclo vixisse Henschenius ad diem III Martii § 1 Commentarii prævii in Acta S. Winwaloei ostendit, æquales faciat, Henschenianæ quidem sententiæ, quæ pro sæculo seculo pugnat, subscribendum potius reor, quam Albertinæ: at Malebrancus S. Conogani ad sæculum vii ætatem differt. Anno sexcentesimo sexto, inquit, in Britannia Minore apud Corisopitum in Beatorum societatem transiit S. Conoganus ejus urbis et provincie episcopus. Videntur quidem hæc ex ecclesiæ Corisopitensis Annalæo (vide litt. a) hausta; sed, cum ejus ætatis sit liber iste, aut ex quibus fontibus coaluerit, ignorem, dum alicunde res magis dilucidetur, sæculo vi vel vii S. Conogani obitum innectere consulum duai.

s Pugnat hic uterque biographus: Albertus S. Conogani eorvias et in cathedrali templo fuisse tumulatas, e terra levatas, et, donec scilicet Corisopito Monstrolium translata anno 878 fuerunt, cum honore servatas ait. Pro cathedrali ut jus, ita et verisimilitudo major stare videtur, uti et consuetudo magis recepta.

t Patet hinc neque Alberti Legendarium, neque Malbranci MS. Corisopitense sæculum nonum, cuius anno 78 ea Translatio contigit, antiquitate excedere, nisi hæc Actis a se visis scriptores illi addiderint de suo. Cæterum S. Conogani reliquæ Monstrolium allatae sunt sub idem tempus, quo S. Winwaloei; id quod annum 877 inter et 879 ex litteris Henrici I Francorum regis, anno 1092 Monstrolii datis et partim ab Henschenio citatis, abunde liquet. Dixi sub idem tempus, eo quod instrumentum exhibeat Lobineau (d) in quo S. Corentini reliquias prius alio, quam S. Winwaloei translatas fuisse lego; post necem tamen Salomonis regis, anno 874 fede perempti.

(a) Labbe, t. IV, Conc., col. 1085. — (b) Ad diem III Mart., p. 255.

— (c) Ad diem IX Sept., p. 599. — (d) Hist. de Bret., t. II, col. 97.